

Bil
po.
C

Utsikt
trots e
sig på
kravpa
skriver
komm

Inge
i Nord
status
Kvälls
gott oc
ärets p

Det
tidig
partiet
har gj
på ett
gick k
vara s
tröjan
muster

I da
alt nog
samlin
mesta
krata
njärj
rygga
och ur
ledarsl

Folk
nere fi
total k
Kristd
matisk
därem

Alf
del av
derate
gick fi
"Ca
tiledar
gott st
och m
delbar

Det
saknar
sur bar
när ha
ellt slä
allt pra
tiska f
och ek
är en i
som a
utrike

"De
räkna
komm
den in
Aftenj

Fr

Chef
Jon
Post
Box
Besö
Kunf
Reda
E-post

Myran som pekpinne

Mark Twain slaktade föreställningen om den flitiga myran, Bernard Werber har återupprättat den. Catherine Gierow drar lärdomar.

Myrnans hierarki. I filmen Antz lyckas arbetsmyran Z efter en hård kamp fånga den vackra Princess Bala. För att lyckas måste han forcera det myrnans kastsystem som Werber beskriver.

De filosofifierade som vill se en heiduggersk "Dasein" i Walt Disneys *Insectors* och hyllar *Antz* psykologiska djup kommer nog att stornjuta av Bernard Werbers redan världsberömda trilogi om myror. Entomologimästare Werber iscensätter en litterär superproduktion vars anda påminner om Hitchcock. Historierna är ett slags mellanting mellan *Rädda menige Ryan* (med svarta myror i rollerna som tyska infanterister), *Titanic* (med ett hagelkorn i rollen som isberg) och *Die Hard* (med hannen nummer 327 som Bruce Willis).

Romaner

Bernard Werber
Les fourmis. Le jour des fourmis.
Les thanatonautes
Albin Michel/Pocket, 1998

Med miljontals myror i huvudrollen broderar Werber på det tema som Hollywoods filmmakare älskar mest: kampen för livet i en värld där fienden alltid är utanför och aldrig inuti. Inget spår av Ingmar Bergman, således. Fienden? Snarare fiender: allt ifrån det gamla tuggummi som hamnar mitt på myrstacken (tre tusen offer, snålt räknat), värgreting med dess bibliska översvämmingar (en miljon döda, minst), monsterspindlar och giftiga svampar. Etniska konfrontationer och klassiska invasionskrig oräknade, förstas.

Myran och människan

Och det är intressant, ty man förstår snart att det finns något gemensamt mellan dem och oss, mellan myror och människor. Precis som vi är dessa småkryp högtintelligenta och beredda till allt för att ha det bra och överleva. Myrsatsar dock inte på teoretisk intelligens, politiskt samspel och retorisk briljans. I stället är de fenomenala på att lösa praktiska problem på bästa sätt.

Kort sagt: de slutar testa och experimentera först när de har hittat rätt lösning i myrstacksperspektiv.

Exempel: märks det inom myrstacken att alltför många drabbas av för tidig död i närheten av en flugsvamp, så testas det oavbrutet tills rätt motgift har identifierats. Här vill jag avslöja att sniglarernas dregel utgör lösningen: effektivt inte bara mot svampen, det hjälper också en del stammar att utveckla det bakteriologiska vapen som behövs mot andra myror som - drivna av hungersnöd - invaderar grannstackarna. (Tyvärr har jag inte plats att berätta om hermafroditisniglarerna som masar sig förbi myrtäta domäner... de erotikintresserade skulle nog uppskatta den historien).

Myror och vi är alltså smarta, men på olika sätt. Alla försöker bygga upp och förbättra

många människor/myror som möjligt med så litet problem som möjligt: här verkar dock myrorna klara sig bättre. Varje skogsmyrstack räknar 50 miljoner invånare (Paris har med förorterna 16 miljoner) utan att överbefolkningen genererar minsta kaos, förorening eller gatuvåld. Inte ens social utslagning. Varför det?

Ståndscirkulation i stacken

Werber vågar sig på egen förklaring: i en myrstack ståndscirkuleras eliterna. Nya idéer testas oavbrutet. Snabb kommunikation är grundregeln och sker i cyberfart. Den myra som upptäcker att ett byggarbete hotas av dålig terränginklination informerar bums alla berörda. Sedan undviker myrorna - utan byråkratiska omvägar - det farliga byggstället. Här har människan mycket att lära.

Werber antyder således att myrnans samhälle inte känner någon stel beslutsprocess, ingen permanent hierarki. Alla får föreslå en idé, inklusive byggarbetare, dörivrakter och bönder. Och det finns ett absolut gehör för goda idéer. Även den mest anonyma myra får säga sitt om användning av snigelsaliv eller formiska syror i kampen mot termiter. Även myrsbonden får tycka och tänka ut bästa sättet att utveckla pansarteknik i kriget mot de ständigt hotande dvärgmyrorna. I myrnans värld behöver man således inte sitta i regeringen eller i Myrakademien för att anses värd att lyssna på.

Dessa demokratiska drag paras med en utrotolitär samhällsstruktur: myrstacken är ett strängt kastsystem där varje myras roll bestäms av medfödda egenskaper. Några föds sexualiserade. Andra inte. Vissa föds med livsfarliga käkmuskler och blir soldater. De extra känsliga blinda vaktar drottning-

ens kvarter och hindrar obehöriga hannar från att störa. En del sköter avelsgårdarna där yngel uppfostras till spioner för arméns räkning.

Och drottningen förstas: olik Sharon Stone, Princess Bala i *Antz*, är det en tjock och lat myrkärning som värper i ett och matas av ett gäng hyperaktiva hovdamer. Drottningen har inte med politiken att göra: hon finns till för att föda. Punkt slut.

I Werbers roman heter hon Belokiu-kiuni, drottning av Bel-o-kan. Hon är den som de könsmogna hannarna drömmer om.

Precis som vi är dessa småkryp högtintelligenta och beredda till allt för att ha det bra och överleva.

Oj, käre nån! Är detta ett vetenskapligt bevisat faktum? Ty Werber, som påpekar att myror inte känner smärta, välträr sig i kopulerandet under kärlekssäsongen. Han är övertygad om att också honorna njuter oerhört av akten. Och vi blir avundsjuka: att känna njutning men aldrig smärta måste väl vara rena drömmen?

Eller är det så att författaren spårar ur vetenskapligt så fort erotiken kommer på tal? Det är lätt att bry på om krypens sexliv, som föregår litet mer diskret och på större avstånd än hästarnas, trots allt. Men det är en annan historia.

Kanske skall vi fråga Woody Allen som, i rollen som hannen Z i *Antz*, avundas den muskulöse Weaver (Sylvester Stallone) och gnäller över att hans virilitet inte är vad den brukade vara... Myran också!

CATHERINE GIEROW

Citatet

Vad den tidiga kristna konsten demonstrerar är detta: när pretentionerna på att göra en natursann eller helt "ren" bild förnekas, då bortfaller också möjligheten att utkora en viss typ av formelemt som mer värd än en annan. Stilarna eller iserna innebär inte längre olika alternativ som kan tas på allvar. Det blir tal om flyktiga försökskelder och inte absoluta nödvändigheter.

- Ulf Linde, *Spejare* (1960)

Kronika

Det är inte miljonerna som får nackhåret att resa sig på Per-Olof Bolander. Det är att förfallet godtas av aningslösa medborgare.

Farsen Snut & sprut

När historien uppstår sig blir tragedin till fars. Nå, tragedi är väl ett alltför starkt ord för Stockholms OS-ansökan. Den var helt enkelt ett symptom på hur politiken och näringslivet söker sig till oartsiktiga spektakulära projekt som kan göra politikerns ego och entreprenörens plånbok. Tills bubblan brister och skulderna läggs över på en apatisk allmänhets skattekonto.

Men den lekstuga för inhemsk och tillrest ordningsmakt och världsförsvaret som gick under namnet World Police & Fire Games är definitivt en fars. En av dankad länspolisjägmästare som VD för ett arrangörbolag som prånglade ut lyckokalkyler till brottsligt naiva (eller värre) kommunpolitiker som ställde upp med finansiell garanti. Och sedan bortförklaringarna, mantrat om att sätta Stockholm på kartan. Vilken karta? Den över mest odugligt örvaltade huvudstäder? Storpubliken uteblev och inget har skrivits i internationell press, av den enkla anledningen att en firmafest med sällskapslekar aldrig är särskilt intressant för utomstående.

Storpubliken uteblev och inget har skrivits i internationell press, av den enkla anledningen att en firmafest med sällskapslekar aldrig är särskilt intressant för utomstående.

Bara alltför välkänt och närmast förutsägbart. Det verkligt beklämmande i hela historien är de insändare som efteråt förekommitt i rätt stort antal. Snut & sprut-VM har försvarats av vanligt hyggligt folk med argument som sänder kalla kärar mitt i rekordsmannens kvalm. Först har vi vad vi kan

alla Adelsonlinjen, efter landshövdingens utfall mot kritiska insändare efter OS-fiaskot. Det vill säga att alla som inte sluter upp bakom spektaklet är patologiska glädjedödade. "Gnällspikar" r den vedertagna stämpeln. Därpå kommer snyffförsvaret. Det är ynd om dessa eldsjälvar som velat berika Stockholm med en portfest att minnas för livet och som nu plågas av massmediarelevet. Ack ja, att utsättas för drevet är för de blöthjärtade synonymt med oskuldens martyrskap.

Vidare beskylls kritikerna för att missunna män och kvinnor ned viktiga och farliga arbeten några dagars välförtjänt akkopping och kontakt med kollegor från andra länder. Men det är knappast Stockholms skattebetalares uppgift att sörja för utländska polis och brandmäns välbefinnande, och vad beträffar lokalt erkans personal hade pengarna säkert kunna användas bättre. Är för övrigt brandmannens arbete verkligen mer riskfyllt och påfrestande än, till exempel, många värdyrken?

Polismannens lott är förvisso sällan avundsvärd, men han ynnas bäst av en organisation och resurstilldelning som låter honom verka effektivt mot brottslighet. Skattebetalad hobbyverksamhet för ett fåtal är ingen lösning på polisväsendets kris. Om oliser verkligen överlag känner att deras arbetsmoral och samhällsstatus är avhängiga hur polisspelen behandlas i media, ja, är det något som inte står rätt till i kåren.

Vissat, det rör sig om relativa struntsummor. Mångdubbel tillörre belopp spenderas efter konstens alla regler på betydligt ärr saker än polisspelen. Så varför bry sig? Därför att den navel av politik, näringsliv och organisationsintressen som först av oss OS-ansökan och sedan polisspelen är ett förfall som ostar långt mer än de miljoner som saknades när notan skulle öras upp.

Medborgare som accepterar sådana fasoner med ursäkten att nan inte kan vänta sig bättre uttrycker inte politikerförakt utan självförakt. World Police & Fire Games var en kandal. Huvuden bör rulla och skammens rodnad pryda de inblandades konade nackar.

10 augusti 1999
PER-OLOF BOLANDER

